

MARGARETHA PRINZELL

”Rosbacka”

NYDEÅ FÖRLAG

Innehåll

Brev 1927-1932	3
Kommentarium	65
Register	117
Bildkällor	PÄRMFLIKARNA

”Rosbacka”

ISBN 978-91-975443-1-0

© Torsten Sjöfors 2007

Första upplagan, december 2007

Grafisk form: Daniel Sjöfors, Blå Huset

Sättning: Daniel Sjöfors, Blå Huset

Satt med Sabon och Futura

Tryckt hos Kristianstads Boktryckeri AB, Kristianstad 2007

Nydeå Förlag

Pl 2210

280 70 Lönsboda

Telefon 0479-500 58

Brev 1927-1932

Solgården 5 Juni 1927

81

Oskar, var hälsad i ”hänryckningens tid”! Jag var i Väckelsång igår e.m. och såg om mina grafvar. [...] Jag är så glad att ej nu bo i Väckelsång det vore alltför vemodigt – så trefligt det kan vara, där ej lille Prinz är med.

Ja, Oskar kan i sanning vara förvånad öfver det omskrifna ”långbesöket”. Det är ej slut än för den delen, men om tisdag tryter det. Vi ä’ uttröttade på’t nu, både Selma och jag. Ej på Lilly, men ungen ä’ odräglig. Jag har visst gifvet vinkar, men jag tycker hon skulle själf förstå att resa sin väg – det är ej trefligt behöfva ge sina gäster tydligt respass!

Per stackarn går här också ännu – har ej ngt att göra – men nu tänker han visst ”sätta opp” i Lidköping.

Vi ha nu haft den slutliga uppgörelsen. Wieslander ô Gustaf Wilhelm voro här samt nämndemannen.

Så kom Linnéa och Anna Faeltenborg och voro här ett par da’r.

Jag undrar hur det blifvit afgjordt med Älmeboda?
[...]

Ester Svensons Bertil ”gick kugg” (hvilket löjligt uttryck, fast innebörden af ordet är beklaglig) i år – likaså Rudeberg för andra gången, ô yngsta pojken Källström. Stackars Ester S. hon har då ej haft annat än idel motigheter hela året.

[...]

Oskar, det är klart att ingen är närmare att bo här på Solgården under prästmötet än Oskar själf, och därvid skall det bli!

[...] Skrif ”dag och stund”, så får Per gå ner och möta vid stationen. För allt tyder på att han är kvar då, och äfven sedermera.

Frege uppenbarade sig helt plötsligt i f.m. Och det var roligt se honom i lifvet!

Han bor på hotellet, men äter här hos mig.

Långbesöket är nu ändtligen ”tryt” Damen reste efter Pingst – men hon planerar redan för sin nedkomst igen, och har tingat bort flickan. Hon t.o.m. talar om att flytta ner till Växjö! Hon ville komma hit i st.f. Selma, och sköta mitt hus!

Däraf blir naturligtvis intet, folk ä’ rent tokiga med att vilja afskeda mina pigor, och träda i deras ställe!

Hvad som ligger under detta, är ej värdt anförro papperet, men Oskar ska nog få del af’et när vi träffas. Det är i sanning synd om Gustaf, som aldrig får ha sin fru hemma, och när hon är hemma är det nog ej trefligt för honom då heller.

[...] Midsommarafton är jag bjuden på bröllop till Pålsons i Fiskestad. Och jag reser nog. Det är snällt af de hederliga församlingsborna att de ej glömt af sin gamla prästfru ännu!

Den gamle kyrkvärden i Styragården dog i går, på sjukstugan i Tingsryd.

[...]

Oskar, det är bra roligt höra att Oskar fått det så trefligt för sommaren – trefliga människor och en härlig prästgård.

Kanske detta blir Väckelsångs prästgård n° 2!

Jag kan förstå att denna själfständiga plats är långt före Älmeboda, trots det förtjusande prästfolk som finnes där.

Jag tycker det skall bli bra intressant med det här prästmötet, och hvad jag undrar hvad Elmbladhs ska säga om lille Prinz!

I år skall visst biskopen ha sin middag för Er präster på hotellet – hans biskopinna är ju sjuk och sängliggande, och då är det ju ej så lämpligt i hemmet.

[...]

Växjö 10/8 1927.

Oskar, nu är den ”stora dagen” i Väckelsång lyckligen öfver. Jag skickar ett urklipp, och episteln är säkert författad af Rådeberg. Men han tycks glömt notera den fina middan efteråt, som nog inte Wallins tyckte om. Med tal af Wallin och svar af Biskopen. Tal af André, Lind och kantorn själf. Det var mkt stämningsfullt och högtidligt under själfva akten, ô kyrkan proppfull af folk. Vi (en hop prästfruar som kommo sent ô varit med om frukosten först) fingo sitta på stolar i koret.

Doriska hämtade mig och bilade mig direkt ner till min gamla hederliga prästgård, som nu undgått en rätt stor förvandling. Den otrefligaste var dock att där nu vimlade af Wallinar och Lindgrenar. Fru Wallin hade sina 7 bröder där (alla lika korta ô röda – jag undrar just hvad h. Högv. tänkte när han såg hela den där rassen) med sina familjer, så där var i sanning ett ”stim” Lindgrenar. Gamla fru Wallin hade tre döttrar med sig.

Täckaregården hyste tre gäster, så fru W. kan minsann plantera ut dem. Biskopen var förtjust i Väckelsång och sade i sitt tal till Wallin under middan, att han hade bredvid sig en gammal bepröfvad mor (det var gamla fru W.) som fostrat en son som säkert skulle väl fylla det kall i hvilket han nu blifvit installerad. [...] Agronomens fru hade sytt en ny altarduk som är ett fullkomligt

klosterarbete. Hon har hållit på med den i 761 timmar! Kyrkan hade blifvit struken utvändigt, nya gångmattor i koret, de andra linoleumfernissade m.m. m.m. så det skulle riktigt påvisas hur skräpigt och förfallet vi lämnade 'et ifrån oss. Reparationerna lära gått till 7.000 kr. och det är ju församlingen inte vidare belåten med. De få väl se när skattesevlarna komma en gång! [...] 236 gäster voro bjudna i söndags. Nästa söndag är jag bjuden på kalas hos Doriska – hennes man fyller 40 år – ô jag reser nog ut med tåget.

Jag är bjuden till Värnamo på lördag. Där skall vara "Schélamöte" – men jag hör ju ej till Schélarna egentligen, och känner mig mera som en "utböling", därför har jag afböjt, ô bedt att få komma senare ist. Ellen kommer hem i dag (till Värnamo) Jag har ingen lust att förnya bekantskapen med Thedde Schéle!

Nu är prosten Möllerberg sängliggande, och alldeles förbi. Biskopen hade hälsat på honom, och trodde ej det kunde räcka många dagar till.

Jag har varit hos Linds några da'r, just öfver den sönda'n då kom. Fahl profvade. Men det blir nog Hellberg som varit i Urshult som får pastoratet. Han är ung ô mkt begåfvad. Den andre är mkt begåfvad också, men gammal. Linds ska flytta till Växjö till våren. Nu har jag pratat så mkt om allt här – hur har nu Oskar det själf?

[...] När Oskar kommer hem igen till Kristianstad vore jag bra tacksam att få den [Lisens kappsäck] hitsänd. Jag betalar förstas frakten. Lägg ner Prinz'es päls i den, så har jag god tid att låta ändra den till vintren. Jag har redan talat med en sömmerska. [...] Jag skall skicka byrån när Oskar kommer "till sitt" igen.

Per är nu rest. Han har nu satt opp "byrå" hos Tippan G. i Sthlm. Den 1 Aug. Nu får han hjälpa sig själf – jag blef i sanning förfärad öfver de summor han fått, bara se'n vi kommo hit till sta'n.

Kommentarium

liksom vad gäller delarna 1 och 2 utarbetat av adressatens brorson Torsten Sjöfors. Introduktionen där hade följande lydelse:

I enlighet med Oscar Sjöfors' anvisningar överlämnades hans brevsamling, med avsändare från A till Ö, till Stifts- och landsbiblioteket i Växjö. Undantagna var dock bland andra de brev som bildar grundvalen för denna bok. De förblev liggande olästa i inemot tre decennier innan jag efter avslutad lärartjänst tog del av dem. Fortfarande har jag klingande i mina öron hans omdöme av brevskriverskan som människa: "En märklig kvinna!" Detta omdöme har jag tagit som en uppmaning att göra henne bekant med en vidare läsekrets.

Kommentariet är avsett sprida ljus över för en sentida och utomstående läsare dunkla men brevskrivarna emellan självklara sammanhang.

Margaretha Prinzells brev till Oscar Sjöfors 5/6 1927–27/6 1932

Brev 81

a) **mina grafvar:** förutom Victor Prinzells grav även den taubeska familjegraven.

b) **ungen:** Lilly Prinzells fosterdotter (71k).

c) **Wieslander:** Landsfiskal Frans Wieslander (1865–1957), son till arrendatorn av Vederlövs herrgård Johannes Wieslander och Carolina Maria Åberg. Mogenhetsexamen i Växjö 1886. 1888 tf kronolänsman i Konga härads södra distrikt (adress: Tingsryd) samt efter avlagd examen 1892 ordinarie. – Gift med Bertha Alfrida Löndahl (1873–1944).

Till hans 60-årsdag den 26 september 1925 skrevs det i Smålandsposten, att han var sträng men alltid rättvis. "Det berättas sålunda från forna dagars marknader i Tingsryd, då stridens vågor gingo heta, att det sällan

behövdes mer än att landsfiskalen visade sig på platsen, för att sinnena märkvärdigt fort skulle lugna sig. Behövdes det emellertid, ingrep han också, vartill varken mod eller kroppskrafter saknades.”

En äldre namne till Wieslander senior var kyrkoherde i Väckelsång 1827–1840.

Nämndeman
Gustaf Johansson

d) **nämndemannen:** se 78i.

e) **Linnéa:** se 34d.

f) **Anna Faeltenborg:** se 33c.

g) **Älmeboda:** Som framgår av nästa brev var det tal om att Oscar skulle biträda den 77-åriga Claës Lind.

h) **Ester Svensons Bertil:** Bertil Svensson (jfr 5e).

i) **Rüdeberg:** Se 42i.

j) **Yngsta pojken Källström:** Åke, jfr 69e. (Det måste avse realskolans nybörjarklass; pojken var inte mer än 10 ½ år gammal.)

Esther och Carl Svensson samt barnen Ruth, Astrid och Bertil.

Brev 82

a) **prästmötet:** Smålandsposten 30/6 1927:

[...]

Parentation.

Kl. 2,30 avbröts förhandlingarna för att återupptagas kl. 5.30, då minnesteckning hölls av kyrkoherden i Urshult Alfr. Elmblad över de Kronobergs och Jönköpings län inom stiftet tillhörande prästmän, vilka avlidit sedan 1921 års prästmöte.

[...]

Kyrkoherden i Väckelsång Carl Gustaf Viktor Prinzell var nog sitt stifts mest bereste prästman, en riktig "Jorsalafarare". Han var en ovanlig man, utrustad med en begåvning över det vanliga måttet. Hans sätt vittnade om ödmjukhet, försynthet och fin belevnhet. Han var den i allo fint bildade mannen och prästen. Vid gudstjänsten värderade han mest altartjänsten, som han utförde mästerligt. Han predikade också väl, uppbyggligt och originellt, och han var mån om kyrkrummets utseende. Man beskyllde honom för katoliserande tendenser, och därför kallade han sig själv skämtsamt för "Kardinalen i Väckelsång"; men han ville

säkert av allt hjärta tillhöra fädernas kyrka i Sveriges land. Han hade ett starkt ämbetsmedvetande. Till sitt innersta var han en konservativ lutheran och bar på blödande hjärta varmt vår sorgligt söndrade svenska kyrkas nöd. I sin församling vann han mycket kärlek.

[...]

J.A. Eklunds psalm *Fädernas kyrka i Sveriges land* skrevs 1909 och ingick i den av Konungen år 1937 gillade och stadfästa psalmboken som nr 169 men var dessförinnan med i "Nya psalmer" utöver de 500 i wallinska psalmboken (jfr 53c).

b) **"tryt":** förmodligen sammandragning av *trytet* i st.f. *trutet*, av *tryta*.

c) **bröllop Pålssons i Fiskestad:**

Smålandssposten 26/6 1927:

– Midsommarafton sammanvigdes i Väckelsångs kyrka lantbrukaren Einar Nyberg, Fiskestad, och fröken Emmy Pålsson, dotter till f.d. hemmansägaren J.W. Pålsson, Fiskestad Norregård, och hans maka. Under det brudparet med brudhäbbar intågade i kyrkan, som var vackert dekorerad med grönt och blommor spelades å orgeln en bröllopsmarsch samt därefter ps. 335:1: "Gud välsigna dessa hjärtan". Därpå förrättades vigselakten av kyrkoherde Wallin, som även höll ett tal för brudparet. Den högtidliga akten slöts med ps. 337:2.

d) **kyrkvärden i Styragården:** Salomon Gustafsson, f. 17/8 1843, Väckelsångs Styragård (2 km norr om kyrkan), jfr 2b. Salomon Gustafsson arrenderade ut gården till sin fosterdotter Hildurs man Erik Johansson, äldste son till förra prästboställes-arrendatorn Frans Johansson (jfr 10c och 33k). Hildur var tillika brorsdotter till Salomon, vars bror bosatt sig i Vittaryd, Jönköpings län, och bildat familj där.

e) **treffliga människor och en härlig prästgård:** Kyrkoherden i Köpinge utanför Kristianstad Otto Hyllner, född 1883, som tillträtt tjänsten 1921, hade avlidit 21/5 1927, efterlämnande maken Asta, f. Paulsson, och sju barn, 10 till 1 år gamla. – Tjänsten som vice pastor där uppehöll Oscar S. till och med november månads utgång följande år.

Man kan fråga sig om det fanns något orsakssammanhang mellan ett brev nyåret 1927 från systemen Ruth och detta extraknäck. Brevet är ägnat att bekräfta frågan och återges här med smärre utslutningar:

Halmstad den 2/1 1927

Käre Broder Oscar!

[...] Genom Ruth Dörning, som träffat Dig, hörde vi att Du firar jul, som vi förmodade, även i år i Väckelsång, ävensom att Du har fått

våning i Kristianstad i samma hus där Dörrings bodde förut. [...]. En afton [...] läste vi högt den utmärkt väl affattade minnesrunan över farbror Prinzell som Du skrivit i Hembygdskalendern (som Mamma fått av Hilding i julklapp samma dag). Det var med tacksamhet och andakt vi fördjupade oss i det dyrbara minnet av hans stora personlighet.

Jag vill med detta lilla brev återkomma till frågan om lille Åbos uppfostran. Då Ditt senaste brev ej ställde sig avböjande för en möjlighet att han i framtiden skulle kunna få komma till Dig. Detta är den enda utväg jag kan se, för att han över huvud taget skall kunna erhålla någon uppfostran. Nu då Du har eget hem kanske det för Dig och Eva skulle snarare bli till en glädje än besvär, att få en snäll och begåvad gosse i hemmet. I synnerhet för Eva, som ju nog är rätt mycket ensam. Åbo är den mest förhoppningsfulle av hela familjen i Ljunga. Då Ruth och Sonja på vår (mammans, Thors Ivars och min) bekostnad får uppfostran, är det ju mer än synd om lille Åbo skulle bli alldeles lottlös. Du tycker alldeles rätt då Du anser att Hilding själv borde sörja för sina barn, men när han överhopad av skulder ej kan bär ju barnen ej få lida därför i det väsentligaste i livet: uppfostran. Det är som jag hört Dig säga en kapitalplacering som "bär hem sig". Med vår fader som föredöme, ha vi knappast någon tydligare plikt då vi kunna göra det, än tills vidare hjälpa de små fattiga brorsbarnen i Ljunga prästgård. Det kan komma den dag då glädjen häröver kommer att fylla vårt liv. Jag tror ej jag tar miste då jag tror att Du är av samma åsikt som jag. Och själv lärare, vet Du bäst vilken välsignad skörd det kan bli av ett såde utsäat i kärlek.

Om Du alltså har något hjärta för lille Åbo, och något öra för min bön för honom, vore det kanske bäst att han, om han får, redan kom till Dig under vårterminen, varunder han kanske kunde bereda sig till inprovning till 1sta eller 2dra klassen till våren. Han har redan fyllt 11 år i höst, så det är på tiden att han blir omhändertagen, om det skall bli något av honom. Han har gått i folkskolan, och har nog ej fått några särskilt bra grunder där.

I förhoppning om att Du vill giva mig ett svar om hur Du önskar att vi skola ordna det med vår lille brorson, sänder jag Dig de vänligaste hälsningar från oss alla!

Din tillgivna syster
Ruth.

Vill Du godhetsfullt framföra våra kära hälsningar till Greta Prinzell!

"Åbo", d.v.s. Claës-Erik, född 1915, började till höstterminen 1927 på kommunala samskolan i Ljungby, där han "tog realen" 1930. Trots att familjen vid månadsskiftet januari/februari 1929 flyttat till Västra Torsås, avverkade han ej sina gymnasiestudier i Växjö utan i Halmstad, med studentexamen där 1934. Han avlade i Lund en teologie kandidatexamen men "praktade" ej. För familjeförsörjningens skull tjänstgjorde han en tid i Malmö som stadsvärderingsman. 1946 vikarierade han i Västra Torsås skoldistrikt som folkskollärare, ett näringsfång som gjorde att han hamnade i Kassa vid Torne älv.

I småskolan där började 1951 en viss Pänktti (Bengt) Pohjanen. Han gav 56 år senare ut den självbiografiska romanen *Smugglarkungens son*. I den figurerar även storskolans magister. Från sidorna 165–166 är följande citat hämtat:

Det är ett hiskeligt rop på korven, på finska förstås. Teologie kandidaten och skåningen Sjöfors rusar upp ur Bertas kök. Skäggstubben darrar och glasögonen hoppar på näsan medan han skorrande vrålar "Det heter inte *makkarraa* och det heter inte *Pärrrta*, det heter *korrv* och *Bärrrtha*."

Efter att ha sökt och erhållit dispens från skolläraexamen sökte han en ordinarie tjänst i Torsås by i V.Torsås, men kom utanför förslagsrum, emedan hans akademiska examen jämfördes med A i gymnastik. Denna meritvärdering överklagade han hos domkapitlet och erhöll tjänsten. Hela sitt yrkesverksamma liv verkade han sedan i V.Torsås, dels i Flogmyran, dels i Lönashult. Han avled 1995.

Att Oscars beslut att söka tjänsten som vice pastor i Köpinge har sin upprinnelse i brevet från system Ruth är sannolikt. Den 30 januari 1936 anlände till Hilding ett brev från Oscar med uppmaning till honom att bila ner till Kristianstad; han skulle ta vägen över Nyteboda och under inga omständigheter vid besöket i Kristianstad ge sig till känna hos släktingar i staden. Vid besöket hos den då sjuk-tjänstledige brodern överlämnade denne två bankböcker, en till Hildings eget förfogande med 15 000 kronor insatta, en för pojknas akademiska studier, med samma belopp insatt.

1941 var det biskopsvisitation i Västra Torsås. Vid middagstalet vände sig Hilding särskilt till Oscar, varvid han berömde denne inför biskop och de många övriga närvarande för hans förmåga att skriva skarpt; själv berömde han sig för att skriva vackert. Och så tackade han honom för att han i en ytterst brydsam situation visat prov på "en givmildhet som inte är av denna världen".

"Ett brev betyder så mycket" löd för en del år sedan en PR-devis hos Postverket.

f) **Älmeboda:** jfr 81g.

g) **hvad Elmladh ska säga om lille Prinz:** se a ovan.

Alfred Elmladh, född i Femsjö 1/4 1859, son till hemmansägaren Johannes Magnusson och Johanna Abrahamsdotter. Efter studier i Halmstad student i Lund 1880. Prästvigd 1886. Komminister i Bredaryd 1888, kyrkoherde i Annerstad 1907, i Urshult 1914. (Prost 1929; emeritus 1938; avled 1939.) – Gift 1:o 1889 med Harriet Broberg, född 12/4 1863, dotter till kyrkoherden Otto Salomon Broberg och Anna Kristina Johansson; död 1891. Gift 2:o 1907 med hennes syster Elisabet Broberg, född 20/7 1865. Dotter i 1. gif-tet: Harriet, född 1891, rödakorssystem, Stockholm.

h) **sängliggande:** jfr 152b, parentationen.

Brev 83

a) **den "stora dagen" i Väckelsång:**
Smålandsposten 7/8 1927:

[...]

På 100-årsdagen av Väckelsångs kyrkas grundläggning – grundstenen lades av kronprins Oscar den 6 Augusti 1827 – blev pasto-